

F. t. l. vedr. tvang i psykiatrien

modet om at behandle dette spørgsmål forlods. På baggrund af udvalgets anbefaling er politiet siden maj 1985 ophørt med at registrere tvangsendlæggelser i Det centrale Kriminalregister og tidligere registrerede oplysninger herom er slettet.

I februar 1986 afgav udvalget en principbetænkning om tvang i psykiatrien (betænkning nr. 1068/1986). Justitsministeriet udsendte betænkningen til høring hos en række myndigheder og organisationer, og udvalget har modtaget svarene til brug ved udvalgets afsluttende arbejde. I april 1987 har udvalget herefter afsluttet sit arbejde med afgivelsen af betænkning nr. 1109/1987 vedrørende udformningen af en ny lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien.

Det foreliggende lovforslag bygger på udvalgets to seneste betænkninger og på det lovudkast, der er indeholdt i betænkning nr. 1109/1987, og som der i udvalget har været enighed om, bortset fra enkelte punkter, hvor udvalget har delt sig i et flertal og et mindretal. Lovforslagets nærmere indhold gennemgås nedenfor under pkt. 2-7. Herunder redegøres der for Justitsministeriets stilling til de foreliggende flertals- og mindretalsudtalelser. Justitsministeriet har endvidere foretaget enkelte redaktionelle ændringer i forhold til betænkningens lovudkast. Hvor der i det følgende er henvist til udvalgets lovudkast, sigtes der til lovudkastet i betænkning nr. 1109/1987.

1.3. *Den gældende retstilstand* er baseret på lov nr. 118 af 13. april 1938 om sindssyge personers hospitalsophold (i det følgende omtalt som sindssygeloven) og de hertil knyttede administrative forskrifter. Loven er optrykt som bilag I til lovforslaget. Siden 1938 er der kun foretaget én væsentlig ændring af loven ved lov nr. 175 af 11. juni 1954, hvor der som en konsekvens af grundlovens § 71, stk. 6, om domstolskontrol med administrative frihedsberøvelser blev indsat bestemmelser om adgang til domstolsprøvelse.

Sindssygeloven indeholder retsgrundlaget for tvangsendlæggelse og tvangstilbageholdelse af psykiatriske patienter. For at *tvangsindlægge* en person skal en læge efter en foretagen undersøgelse finde, at den pågældende er sindssyg, og at det vil være uforvarsvarligt at undlade indlæggelse, enten fordi den syge er til fare for sig selv eller andre, eller fordi udsigterne for den syges helbredelse væsentlig vil forringes, hvis indlæggelse ikke finder sted.

Med hensyn til *fremgangsmåden* gælder, at lægens erklæring ved tvangsendlæggelse på farlighedsindikation udfærdiges på røde papirer, medens erklæringen ved indlæggelse på helbredelsesindikation (behandlingsindikation) udfærdiges på gule papirer, der

inden indlæggelsen skal være godkendt af embedslægen.

Politiet medvirker ved den praktiske gennemførelse af tvangsendlæggelse. Forinden bistand til indlæggelse ydes, påser politiet, at betingelserne for tvangsendlæggelse af den pågældende person er til stede, herunder navnlig at de for indlæggelsen foreskrevne erklæringer foreligger i korrekt udfyldt stand.

Ved modtagelsen af patienten træffer overlægen på den psykiatriske afdeling afgørelse om, hvorvidt betingelserne for tvangsendlæggelse er opfyldt, og hvorvidt patienten bør modtages til behandling for sin sygdom.

En patient skal, uanset om den pågældende er tvangsendlagt eller frivilligt har ladet sig indlægge, nægtes udskrivning (*tvangstilbageholdes*), hvis den behandelende læge på sygehuset finder, at patienten er sindssyg, og udskrivning vil være uforvarsvarlig, enten fordi patienten er farlig for sig selv eller andre, eller fordi udsigterne for helbredelse vil blive væsentlig forringet, hvis udskrivning finder sted. Herudover kan lægen nægte at udskrive en patient, der er sindssyg, hvis udskrivning må forventes at medføre væsentlige ulemper for patienten selv (ulempeindikation), og Justitsministeriet tiltræder nægtelsen.

Ved tvangsendlæggelse skal der beskikkes en *tilsynsværge* for patienten. Det påhviler politiet at give den fornødne meddelelse til skifteretten, der beskikker tilsynsværgeren. Hvis patienten tvangstilbageholdes, har den pågældende ret til efter begæring at få beskikket en tilsynsværge.

Spørgsmålet om adgangen til at anvende *anden tvang end frihedsberøvelse* i forbindelse med behandlingen af psykiatriske patienter er ikke udtrykkeligt reguleret i sindssygeloven. Sundhedsstyrelsen har i cirkulærer af 21. oktober 1982 og af 28. juni 1983 om information og samtykke for så vidt angår patienter med psykiske lidelser fastsat administrative bestemmelser om adgangen til tvangsbehandling, og i cirkulære nr. 63 af 28. juni 1985 er der fastsat nærmere retningslinjer for anvendelse af tvangsmidler og beskyttelsesforanstaltninger over for patienter på psykiatriske sygehuse og afdelinger m.v.

Den gældende *klageordning* er udformet således, at afgørelser om frihedsberøvelse på psykiatrisk afdeling administrativt kan påklages til Justitsministeriet med adgang til efterfølgende domstolsprøvelse i henhold til reglerne i retsplejelovens kapitel 43 a.

Klager over den lægelige behandling, herunder eventuel tvangsbehandling og anden tvangsanvendelse, henhører under Sundhedsvæsenets Patientklagenævn, medens klager over forholdene i øvrigt henhører under den myndighed, der er ansvarlig for drif-